

Maher Matija iz Loke,
Plahutar France iz Jesenic,
Kapus Jakob iz Zagorice pri Bledu,
Šoklič Janez iz Podstodora v Bohinu.

Za dobre kovače so poterjeni:

Hirš Jožef iz Stare Loke v Kočevju,
Bobnar Jožef iz Fužin pod Ljubljano,
Mure Jakob iz Dobračove pri Žireh.

Za dovelj dobra kovača sta poterjena:

Zakrajšek France iz Velkih Lašič,
Grabrijan Matija iz Adlešic.

B. V živinozdravniških vednostih:

Nar boljši vednost so razodeli:

Ložar France iz Terzine pri Mengšu,
Amon Jožef iz Spodnje Pulske na Štajarskim,
Kapus Jakob (kovač) iz Zagorice pri Bledu,
Nastran Šimen iz Vodice,
Maher Matija (kovač) iz Loke,
Podobnik Anton iz Zatičine.

Dobro vednost so razodeli:

Tomašič Jožef (kovač) iz Vipave,
Plahutar France (kovač) iz Jesenic,
Šoklič Janez (kovač) iz Podstodora.

Precej dobro vednost so razodeli:

Lebeničnik Šimen iz Troján,
Šleimer Janez iz Kočevja,
Mezerič Anton iz Troján,
Hirš Jožef (kovač) iz Stare Loke v Kočevju,
Bobnar Jožef (kovač) iz Fužin pod Ljubljano.

Pičo vednost so razodeli:

Grabrijan Matija (kovač) iz Adlešic,
Zakrajšek France (kovač) iz Velkih Lašič,
Mure Jakob (kovač) iz Dobračove.

Eden učencov je kmalo po začetku šolo zapustil, eden pa v drugi polovici. Eden je še le v drugi polovici v šolo prišel.

Učenci so bili konec šolskiga léta s prijaznim podukam poslovljeni, de tisti, ki bojo doma ostali, naj se zvesto ravnajo po prejetih podukih, naj vedno pridno prebirajo spise in bukve, ki jih že imajo in ki bojo še na svetlo prišle, in naj se v vsih rečéh lepo zadržé, de si bojo zaupanje pridobili. Poslednjič jim je bilo naročeno, de naj, domú pridši, se podajo h kanton-skimu gosp. poglavarju, k duhovnim gospodam svoje fare, in k gosp. županu tistiga kraja — naj jim pokažejo pridobljene spričevanja, kovači pa tudi pooblastivne pisma, in naj jih prosijo, de jih priporočé o potrebi, kjer pooblastenih živinskih zdravnikov ni, za pripomočnike v živinskih boleznih in porodih in za ogledovanje klavne živine in mesá, de se takó konjederam in drugim mazačem, ki clo nobene prave vednosti nimajo, pot zaprè. In takó — je sklenil vodja šole — pojte z Bogam veseli na svoj dom!

Ko so hotli učeniki oditi, je stopil učenec Amon, Štajarc, pred nje in je v iménu vsih svojih tovaršev naslednje poslovljenje govoril:

„Prespoštovani gospodje učeniki! Konec šolskega léta se ne moremo zderžati, da bi Vam prespoštovani naši gospodje učeniki! svoje neizmerne hvaležnosti, ki nam vsem v sercu snuje, tudi z besedo ne izrekli. Dovolite tedaj, da to prijetno opravilo v svojem in vsih učencov iménu cpravim.

Mi smo bili prvi tako srečni, učenci te prekoristne podkovijske in živinozdravniške učilnice biti, v kateri ste nam imenitne nauke podkovstva in živinozdravilstva na tako umljivo vižo v milim maternim jeziku razkladali, de so se nam visóke vednosti prav lahke reči zdele. Neizrečeno hvaležni smo za to; nikdar ne bomo tega pozabili; temuč si še z veseljem spomnjevali. Ko bodo naše glave že sivi lasje krili. Pomnili pa bomo tudi vse svoje žive dni, kako neutrudeno, kako prijazno

in prav po očetovsko da ste nas tako imenitnih nauk učili, in ne le z besedo ali ustno, ampak vselej in povsod tudi djansko. Sad Vaših neprecenljivih nauk v tako kratkem času se bo, ako Bog da — kmalo po slovenski zemlji, potem pa tudi pri nas pokazal, ker se nam bo namreč vés naš trud učenja gotovo sto in stoterno izplačeval. Vi pa prečastitljivi gospodje učeniki! niste skerbili, le za naš dobiček v blagu, ampak tudi za razsvetljenje našega uma in požlahtnenje našega serca. Ali se je moglo tudi drugači zgoditi? Komu bi pač imenitne vednosti uma ne bistrile, v katerih ste nam dokazali jasno kot beli dan, kako čudne moči da je modri Bog živalem, rastlinam in drugem rečem v človeški in živalski prid dodelil, in koliko da zamore človek opraviti, ako se marljivo uči in imenovane natorne moči neprestano tako zasleduje, dokler jih ne zasledi. — Ker pa dobro véste, da se človeški um težko razsvetli, ako ne zna človek brati in pisati, ste dobrotljivo dali nekatere tudi v tem podučiti, ene prav iz perviga druge pa v popolnoma izuriti. In kar požlahtnenje serca vtiče, vprašam: čigavo serce bi se ne požlahtnilo, potem ko je slišal in se prepričal čudnih moči naravnih stvari? potem ko je slišal in se prepričal, kako različno, pa vender modro je premodri Stvarnik vsako žival po njenih znotrajnih delih za njeni namen vstvaril?

Če vse to in poverh še to pomislimo, da ste se z nami iz gole ljubezni do predrage domovine, v veliki prid kmetijstva — toliko ubijali, se ne more drugači zgoditi, kot se serce z gorečo hvaležnostjo polniti. Sprejmite tedaj prečastitljivi gospodje učeniki! serčno serčno zahvalo za toliko dobroto. Poslednjič pa prosimo, da, kakor Vi nam nikdar iz spomina zginili ne bote, tudi Vi, prvi učeniki te neprecenljive učilnice, ne pozabite svojih prvih učencov, ki vsi z glasam neskončne hvaležnosti zaženemo: Bog živi naše preljube, prečastitljive gospode učenike v blagor domovine in njenih sinov, še dolgo dolgo lét!“

Ipavska bórja.

(Okrajšani popis g. Matija Vertovca iz slov. berila.)

(Dalje.)

Borja je Ipavcam in vsim, ki se z njo pečajo, zlo nadležna. Ko je huda, zlasti pozimi, ni varno spod strehe iti; Ipavci krijejo svoje strehe po laško s žganimi korci, in jih s robotim kamnjem obkladajo, de bi jih borja pri miru pustila. Če je pa zlo huda, se primeri, de razmeče kamnje z korci vred, in ko bi kaj taciga človeku na glavo priletelo, bi utegnil na mestu mertev ostati. Prek cerkvenih okin beží kakšenkrat s tako naglostjo, de se zvunanji zrak stanjša, in de znotranji v cerkvi, bolj težak, šipe vùn pahne in jih zdrobí. Za borjo mora biti slehern dobro, in s tikama priležnim oblačilam previden; popotnik, preveč na lahko oblečen, bi utegnil, ako ga huda borja naglama zadene, zmerzniti. Večkrat se je že od tacih nesreč slišalo, zlasti, ako so bili ljudje stari in slabotni; pa tudi mladim se kaj taciga pripetí.

Večkrat pobira borja perst po njivah in nogradih, jo nese kviško in nareja iz nje, kakor iz cestniga prahu, bele ali rujave temne oblake. Torej obkladajo, zlasti po Krasu, sèm ter tje njive s kamničem, de bi jim borja persti ne jemala; pobira tudi pesik in grušč, ga vzdigne in prenaša; tudi manji kamnje prevahuje, de po tem takim na mnogih nevarnih krajih o jeseni obrezane terte z rožjem ali kako drugo sečnjo obložé, de bi jih borja z gruščem ne ožurila, in de bi s zdravim labadam žive ostale. Vse tako bi utegnilo včasih tudi za človeka nevarno biti.

Nar več nesreč se primeri pa po cestah pri vozéh,

zakaj ni ga tako veliciga in težkiga vozá, de bi si ga borja, ako ji je na punti, ne upala zverniti. Vidi se po hudi borji med Št. Vidam in Ipavo na senožetih do pet zvernjenih vozov, mnogoterkrat razbitih in razdrobljenih, de ni kosic pri koscu; take nesreče se tudi v Rebernicah, na Gaberku in drugod pripetó. De se pri tacih priložnostih tudi ljudje še clo do smerti pobijejo, je lahko verjeti; zatorej jemló popotniki po 2—4—6 deržačev, ki jim kočije derže, de jih borja ne zvraca. Ti overžejo in ovežejo kočijo z vervmi in jo derže ali vlečejo proti borji. Po Luizini cesti nad Reko so že sperviga na bolj nevarnih krajih stene ali zide v brambo pred borjo naredili. Prek železnice, kodar bi borja prehudo pahala, bodo mende mogli tudi take brambe omisliti.

Borja ima svojo pot od severnoizhoda proti jugozahodu in se zgubi na Jadranskim morju; vse drevje po nje hudih zbrisih je proti jugozahodu obernjeno; hrast, ki na takim zbrisu raste, je od borje uvit — ima pokice po lesu, de ni priden za doge, je mlinčast ali veterncast kot plenljivo železo. Sama oskers se borji ne da vžugati, in lepo piramidasto raste.

(Dalje sledi.)

Slovesnost v jami pod Malim gradom pri Planini.

Neka srečna námera me 2. t. m. v Planino pripelja. Ko se po nekterih gospodih tamkej ogledujem, je bil le odgovor: „Ni nikogar! V jami pod Malim gradom bo slovesnost; pervikrat bo razsvetljena! Pred ta dan namreč se je bila misel zbudila, kaj slovesniga napraviti, in velikost in lepoto jame enkrat veči množici pokazati, kolikor jo je ložje doiti. Gosp. Dr. Schmidl namreč, ki je nalaž iz Dunaja prišel to jamo preiskovat, in g. Rudolf, ki mu je iz Idrije na pomoč prihitel, sta sicer že 2400 sežnjev dalječ naravnost od vhoda jame proti Postojni pod zemljo prišla, vonder to se je zamoglo le z veliko težavo in trudam zgoditi. Od začetka jame pa, kjer Unec izteka, se vonder da brez posebne teže kako četert ure dalječ priti do perviga jezera. Ta pot je bila tedaj z neutrudenim ponočnim delam kar mogoče poravnana, deržaji napravljeni, bervi varne podstavljene. Gospoda Dr. Schmidl in Rudolf sta delo vodila; gospodje: srenjski župan Vilher, Obreza in Perenič so z delavci, svečavo in deskami (žagancami) pripomogli, to slovesnost izpeljati. Tudi bengaljski oginj je bil pripravljen, to je, neka kemiška zmes iz solitra, žvepla, železa in družih tacih reči, ktera prižgana da močno, belo, dnevu podobno svetlobo.

Množica kakih šestdeset oseb, gospodov in gospá, vradnikov in teržanov, je bila zbrana, ki me je ptujca tudi prijazno med se sprejela, ko začneta čolnica ob petih popoldne od kraja odrivati, de sta sčasoma vse obiskovavce jame do vhoda prepeljala. Kako zavzel se je, in ostermel pa je vsakteri, v jamo stopivši! Bilo je, kakor de bi se znašel v prostorih velike cerkve, ktero je mogočna roka stvarnikova sozidala in obokala. Resni in čudni občutik je še množil mrak, v kteriga se je svetloba dneva če dalje bolj prehajala. Širjava jame je v začetku precej velika, kakih 8 ali 10, višava pa je kakih 15 sežnjev; ob kraji so stene zlo ravne, obok po dolgim izpeljan, na pervim ovinku pa se bolj vzdigne, de je podolgasti kuplji podobin, in sèmtertjè je viditi podob iz kapaniga kamna. Ko so bile zdaj nesoštete luči ob deržajih, po stenah na kolih in posameznih skalah prižgane, in je iz daljave v jami bengaljski oginj posijal, in se je pogled dalje v popred temno jamo odperl, je vse zavzeto zaostalo, preden se je začelo dalje stopati. Posebno lepo so se kazale sveče, v križ nastavljene na pervim griču, ki se Kalvarija kliče. Od začetka je pro-

storno hoditi po levi strani jame, in globoka voda teče na desni; potem pelja berv čez vodo na uno stran, in kmalo, per kalvarskim griču se svet ob desni strani vzdigne, in tukej je kot z mostovža ali altane čudovito nazaj prot vratam jame gledati. Zdaj so se oglasili prvi: Živi! Dr. Schmidlu, ki je bil prvi vzrok slovesnosti. Silni prostori so tukej že bolj temni, in obilno svečave jih ni moglo zadosti razjasniti, dokler jim ni bengaljski oginj pristopil.

(Konec sledi.)

Pomenki v besedah

„župan — županija — nadžupan — nadžupanija.“ *)

Po spričevanji „Časnika“ list 44 nek učen gospod na Dunaji dokazuje, kako de nadžupanija za „Bezirkshauptmannschaft“ ne gré in se tudi ne spodobi. Prav je, de se iména, ki se novim rečem dajejo, pretresujejo, de se njihova veljava ali poterdi, ali de se zavolj neveljave druge boljši ponudijo. Zato bi bilo tudi prav, ako bi bil tisti gospod blagovolil, nam kako drugo, bolj primerjeno imé nasvetovati, zakaj brez iména te po vsih slovenskih ustih tekoče oblastnije, kakor je „Bezirkshauptmannschaft“, vender nismo radi, in ako je ne bomo nikdar po naše imenovati začeli, ne bo tudi nikdar našiga iména iméla.

De ni bila beseda „županija“ v sedanjim poménu Slovincam do zdaj znana, je rés; pa zakaj ni bila znana? Zató ker ni bilo nič taciga, kar bi se bilo tako imenovalo. De je pa zdaj berž v več krajih „srenjo“ odrinila, kaže de ni taka grozna ptujka, kakor jo imenovani gospod imenuje, in de ni tako neprimérna, ker nam jo sam dobrovoljno veljati pustí. Njegovo dokazovanje gré sosebno na to, de ako nam tudi „županijo“ dovoli, iz tega pa nikakor ne sledí, da je potém „Bezirk“ imenovati „nadžupanija“ — in me zato žalostne zmote obdolžuje, ker sim kaj taciga nasvetoval. Zmot koga obdolžiti ni vselej sosebne učenosti treba, pa popraviti jih, to veljá, — to iz zmotnjave na luč speljá, pa gospod je le moj zmotnjavski ogork poteptal, nove luči pa nam ni nobene nažgal, in nas je rajši v stari noči pustil. To pa ni nobene posebne hvale vredno, nar manj v zdajnjim času, kjer vsak rodoljuben Slovinc želi, de bi se od vsih nemško keršenih novih reči in naredb po domače zmeniti zamogli.

Jez sim rekel: „nadžupanija“; recíte vi gospod! kaj boljiga, in vsi se ga bomo poprijéli, saj tukaj ne gré ne na vašo, ne na mojo veljavo, gré le na bolj primerjeno imé. Samo imé se ne bo nikdar naredilo, ako ga kdo ne nastavi. Od kdaj so bile že „kresije“, od kdaj „Bezirki“? in „kresija“ je v svojim stari pomenu že srečno umerla, „Bezirki“ so se tudi že v „Bezirkshauptmannschaft“ prekerstili, in

*) Treba je, de se zedinimo v tako imenitnih besedah, ki se zdaj vsaki dan velikrat rabijo. De se zedinimo, je pa treba, de se dobro pomenimo, in na ponudbo dane besede od vsih strani pretresemo. Zdaj je še čas zató, ker, kakor so sedanje postave začasne (provisorisch), tudi ni napčno, če nektare zdej rabljene besede le za začasne vejajo, dokler niso po večini poterjene. Besedi župan in županija ste se tako naglo sercu in jeziku slovenskiga ljudstva vrinile, de boste težko več veljavnost pri njem zgubile. To je očitno znamenje, de je z besedo »županija« častiti g. Graberski pravo zadel. Nekdanje soseske, občine (srenje) s svojimi »rihtarji« so bile vse kaj družiga od sedanjih s svojimi župani, in kakor cesar vlada cesarstvo, kralj kraljestvo, knez knežijo, vlada — se vé de v primernim poménu in obsegu — tudi župan s svojimi svetovavci županijo. — Kar pa imé »nadžupan in nadžupanija« i. t. d. vtiče, se nesmemo poprej v pretresovanje utikati, preden niso bravei sami tega celiga sostavka brali.

Vred.